

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_306_5-com-root.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Slaget ved Brunanburh fandt sted i år 937 mellem kong Athelstan af England og en alliance bestående af Olaf Guthfrithson, konge af Dublin, kong Konstantin 2. ma Áeda af Skotland og kong Owain ap Dyfnwal, konge af Strathclyde (se også indledningen, afsnittet om slaget ved Brunanburh).

strides, skændes.

uenigheden, striden.

oplagt sag.

det wessexiske rige, som Egbert og Alfred havde efterladt sig omkring 100 år tidligere.

fyrster, småkonger.

flygtede.

også

Nyere historie kalder ham Konstantin 2.

onde, usle gerning.

omtalen af.

den ed, som stormænd (senere adelen) aflagde til kongen, når han blev hyldet som konge.

også.

påskønnelse af.

fra Northumbria, et nordengelsk kongedømme i vikingetid og tidlig middelalder.

navnefælle; her: Anlaf (Olaf) Guthfrithson.

her: blodbad.

digt.

digte.

adskillelsen, opbruddet.

digtets.

lat., 'ligesom på vers'.

lat., 'med brug af udenlandske ord såvel som billeder'.

forkortelse for tome, dvs. bind.

her: digtet.

som stammer fra det Cottonske Bibliotek under British Library (se indledningen, afsnittet om Grundtvigs forlæg).

digt.

tåbelige; ufordelagtige.

bemærkelsesværdige, interessante.

forunderlige.

herredømme.

skyndsomt, hurtigt.

bemærkelsesværdige.

forunderlige; ejendommelige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kundskab, indsigt, visdom.

dårligt.

søn med en frille, dvs. elskerinde; søn uden for ægteskab.

komplet gale; raviruskende gale.

nedsættende om dårlige skribenter.

dvs. kelter.

den tysk-hollandske udgiver af Kædmøns Parafrase, Franciscus Junius (den yngre).

skal jeg sige.

specielle.

brændende ud af ilden; i sidste øjeblik. Talemåde, jf. Mau 1879 bind 1, s. 482, samt Am 4,11 og Zak 3,2.

i stand til.

digtet. Grundtvig har læst digtet efter Jacob Langebeks *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi* (1773, bind 2, s. 412-422). De følgende citater er alle oversat af GV, så vidt muligt efter Michael Livingston (red.) *The Battle of Brunanburh: A Casebook* (2011). Version A af *Anglo-Saxon Chronicle* er valgt som udgangspunkt, idet dens stavemåder ofte er tætte på Langebeks. Vershenvisningen i de følgende kommentarer refererer ligeledes til Livingstons udgave (2011, s. 40-43).

de bogstavrimende begyndelsesbogstavers.

inddelt, opdelt.

kenning, dvs. fast poetisk udtryk for en konge eller høvding, der udøver gavmildhed.

angelsak., 'mændenes ringgiver; konge' (vers 2).

lat., sønnernes.

angelsak., børnenes, sønnernes.

angelsak., 'livslang ære' (vers 3).

egentlig, simpelthen.

lat., 'i den lange slægtsrække'.

hvæssede, skarptslepne.

angelsak., egl. 'hammerens efterladenskaber', dvs. smedede, udhamrede sværd (vers 6).

elskværdige, elskede.

personer, som tilhører samme husstand; ofte specielt om yngre familiemedlemmer eller (især) tjenestefolk.

personer af fornem slægt.

angelsak., elskværdige, elskede. Både Langebek (1773, s. 413) og moderne, tekstkritisk udgave har "lafan", (Livingston (udg.) 2011, vers 6), da. rester, efterladenskaber (1773, bind 2, s. 413).

angelsak., sønner. Moderne, tekstkritisk udgave har — ligesom Langebek 1773, bind 2, s. 41 sideformen — "afaran" (Livingston (udg.) 2011, vers 7).

egentlig, simpelthen.

lat., afdøde.

angelsak., kampskjolde (af lindetræ) (vers 6).

lat., adelige.

angelsak., lindetræ.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

således.

angelsak., de faldt på slagmarken; døde (vers 10).

ligetil, klart.

lat., 'hengiven over for fremmede'.

skotterne.

helte, krigere.

angelsak., fager, smuk.

angelsak., udvalgt til at dø (vers 12). Dette er også, hvad moderne, tekstkritisk udgave har (Livingston (udg.) 2011, vers 12). Grundtvig har således mere ret i sin oversættelse end Langebek, der anfører, at "Fæger est nostrum (da. 'Fæger er vores') Fager, Faur [...] pulcher (da. smuk)" (Langebek 1773, bind 2, s. 414, note o).

også.

lat., skæbnesvangre.

angelsak., modige mænd. Moderne, tekstkritisk udgave har med tekst B, C og D "secga swate", da. 'krigerens sved' (dvs. blod) (Livingston (udg.) 2011, vers 13, s. 175 og 296).

egentlig, simpelthen.

helte, krigere.

lat., 'bevæbnede svedte de'.

angelsak., 'mændenes sved' (dvs. blod) (vers 13). Begge læsemåder, hvate og svate, findes i overleveringen. Om forholdet herimellem, se Livingston 2011, s. 175 og 296. Grundtvigs forlæg har hvate (Langebek 1773, s. 414).

angelsak., gled (vers 15).

egentlig.

imperfektum, datid.

angelsak., glide.

helt, kriger.

fældet, besejret.

her: (en tidlig slags) skotske.

angelsak., skotsk.

dvs.

vedrørende pikterne, et keltisk folkeslag, som i oldtiden og den tidlige middelalder levede i det nordlige Skotland.

Her mener Grundtvig (en tidlig form for) skotsk.

angelsak. 'over skjold' (vers 19).

dvs. de vestlige saksere.

På angelsak. kendes endelsen -am ikke som en substantivendelse. Da Langebek har "Eorod cystum" (1773, bind 2, s. 414), er her muligvis tale om en trykfejl i Grundtvigs tekst. Moderne, tekstkritisk udgave har "eorodcistum", da. tropper (Livingston (udg.) 2011, vers 21).

angelsak., ryttere. Moderne, tekstkritisk udgave har "eorodcistum", da. 'for de duelige tropper' (Livingston (udg.) 2011, vers 21).

sværd så stærke som det sagnomspundne Kværnbider.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

angelsak., skarpe, skarptslebne (vers 24).

egentlig.

angelsak., skarptslebne, skærpede (dativ pluralis).

også.

håndskrifter (i bogform); bind.

angelsak., møllesten, kværnsten.

angelsak., sværd (dativ pluralis) (vers 24).

angelsak., (med) skarptslebne sværd (vers 24).

sværd så stærke som det sagnomspundne Kværnbider.

indbyggerne i det angelsaksiske rige, Mercia.

helte, krigere.

angelsak. (egl. hæleþa), helte, krigere (vers 25).

genitiv pluralis.

angelsak., helt, kriger.

helt, kriger.

ihærdige; solide.

dvs. slag med de bare hænder.

angelsak., havbølge. Udtrykket er direkte efter Langebek 1773, bind 2, s. 415, mens moderne, tekstkritisk udgave har sideformen "æra gebland" (Livingston (udg.) 2011, vers 26).

også.

lat., 'havets slette'.

angelsak., hav. Grundtvig gengiver Langebek 1773, bind 2, s. 415, men forstår ikke ordet.

angelsak., hav (vers 26).

angelsak., 'oprørte bølger'. Moderne, tekstkritisk udgave har "æra gebland", da. havbølge (Livingston (udg.) 2011, vers 26).

angelsak., unge konger (vers 29).

ty. unge konger.

konger.

lat., 'konger, ung mand'.

lat., 'konger, unge mænds'.

beddingsvognen, dvs. det køretøj, der fragter skibe fra land og ud i vandet.

flydende, fri af grunden.

angelsak., 'han skubbede skibet flot' (dvs. fra land) (vers 35).

lat., 'klagede sig indvendig'.

lat., 'græd bedrøvet'.

angelsak., 'han skubbede skibet'. Grundtvig læser dog "cræt", da. lastvogn, hvormed han får ordet lastskib (vers 35).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lastskib, transportskib.

angelsak., skubbevogn.

vogn til transport af tunge ting; lastvogn.

angelsak., 'på den dunkle flod' (vers 36).

talemåde om det, der er, som det skal være, eller går nemt; jf. Mau 1879 bind 1, s. 233.

lat., 'med få i strømmen'.

i knibe.

angelsak., 'tog flugten / Nordmændenes høvding' (vers 32-33).

lat., 'nordmændenes hovmod forsvandt'.

angelsak., den vise (vers 37).

en sagnkonge af skjoldungeslægten. Den mest fremtrædende var Frode Fredegod.

havde let ved; havde ret i.

gråhårede.

angelsak., 'til sit nordlige hjemland (eller hjemstavn)' (vers 38). "Cydde" staves sædvanligvis 'cyppe'.

angelsak., nord, nordlig.

adjektiv.

angelsak., 'sværdenes møde' (vers 40).

lat., 'blandt deres slægtninge'.

lat., 'med deres bekendte'.

angelsak. (egl. cyppe), 'til hans hjemstavn' (vers 38).

lat., 'Mars' sammenstød', dvs. krig.

angelsak. sideform til *mæca*, da. *sværd*. Langebek har imidlertid "*Mæcan*" (genitiv; 1773, bind 2, s. 417

angelsak., mand. Moderne, tekstkritisk udgave har dog "*mæca*", da. *sværd* (Livingston (udg.) 2011, vers 40).

heltes, krigeres.

også.

angelsak., 'ung til kamp'.

angelsak., ung.

angelsak., (til) kamp.

hvidhårede, dvs. aldrende.

helt, kriger.

vise, kloge.

dvs. brovte, prale.

angelsak., sværdslagets, sværdslagtningens. Grundtvigs læsning er identisk med den moderne, tekstkritisk udgaves "*bilgeslehtes*", da. *sværdslagtningens* (Livingston (udg.) 2011, vers 45).

slag, kamp med våben af stål.

angelsak., blond, lyst hår.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hvidhåret.

lat., 'indsmigrende med ord'.

rest af hæren.

angelsak. (egl. hlehhan), le.

angelsak., 'sammenstød af bannere' (vers 49).

kamp, slag.

her: sammenstød; måde at omgå på.

angelsak., 'møde af mænd, / udveksling af våben' (vers 50-51).

dvs.

kamp, slag; egl. udveksling af våben.

lat., 'jamrede til gengæld'.

Grundtvigs gengivelse af Gibsons "wæpen", som af Gibson tolkes som en form af wépan, da. sørge eller græde. Langebek har "Væpen" (1773, bind 2, s. 418), hvor en moderne, tekstkritisk udgave har "wæpen", da. 'våben' (Livingston (udg.) 2011, vers 51).

grædekonerne.

lat., 'mødre og svigerdøtre'.

lat., 'hertil og ikke længere; uovertruffet'.

havde.

dvs. samlede med søm eller nagler.

skam, vanære.

angelsak., vanæret af sind, beskæmmet, ilde til mode (vers 56).

angelsak., storm. Langebek har "dinner mere", stormfuldt hav (1773, bind 2, s. 418), mens moderne, tekstkritisk udgave har "Dingesmere" (et uidentificeret stednavn; Livingston (udg.) 2011, vers 54), da. 'Dinges sø'.

Grundtvig citerer Langebeks "And heora land" (1773, bind 2, s. 418), da. 'og [mod] sit land', mens moderne, tekstkritisk udgave har "eft Iraland", da. 'mod Irland' (Livingston (udg.) 2011, vers 56).

angelsak. (egl. eft Iraland) mod Irland. Grundtvigs læsning af Langebeks "and heora land" (1773, s. 418) ligger tættere på den tekstkritiske, som har "eft Iraland", da. 'mod Irland' (Livingston (udg.) 2011, vers 56).

angelsak., mod Ir[land].

personen af fornem afstamning.

dvs. de vestlige saksere.

sejrherrer.

angelsak., hoverende.

angelsak., hoverende.

lat., i besiddelse.

føde bestående af lig.

angelsak., ravn.

Grundtvigs eller sætterens fejllæsning af angelsak. 'hravn', da. ravn eller 'hræw', da. lig (Langebek 1773, bind 2, s. 418).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

angelsak. (egl. hræw), lig. Langebek anfører "hrav" som variant (Langebek 1773, bind 2, s. 418).

angelsak., mørk kåbes. Moderne, tekstkritisk udgave har ordet som ét: "saluwigpadan", da. 'mørkkåbede, mørkfjedrede' (Livingston (udg.) 2011, vers 61). Når orddelingen er anderledes, kan man komme frem til, at angelsak. "salu" både kan betyde gul (ligesom oldisl. 'sölr') og mørk, mens sammenhængen mellem "vigpadan" og da. padde er mere dunkel, idet angelsak. "vípere", som er det nærmeste, vi kan komme ordet, betyder hugorm. Måske er den naturhistoriske skelnen mellem krybdyr (hvortil slanger hører) og padder ikke så stor for Grundtvig.

angelsak., bryde i stykker (vers 61).

angelsak., briter.

hvæssede, skarptslepne.

helte, krigere.

angelsak. Moderne, tekstkritisk udgave har "wlance wigsmipas", da. 'stolte krigssmede', dvs. krigere (Livingston (udg.) 2011, vers 72).

Langebeks urigtige form (1773, s. 419), som Grundtvig retter til "Vlance", da. stolte.

formentlig walisere. Måske opfatter Grundtvig med Torfæus valerne som enten et folkeslag fra Valland (dvs. Gallien) eller fra Westfalen (Torfæus 1702, s. 47 og 175).

digtets.

digtet.

her: måder at tale på.

betragter (dem).

Anvendt litteratur

- Livingston, Michael udg. (2011) *The Battle of Brunanburh. A Casebook*. Liverpool
- Langebek, Jacob udg. (1773) *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi*, bind 2. København
- Mau, E. udg. (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Torfæus, Thormod (1702) *Series Dynastarum et Regum Daniæ, a primo eorum Skioldo Odini filio ad Gormum Grandævum, Heraldii Cærulidentis patrem: antea anno Christi 1664 secundum monumentorum Islandicorum harmoniam deducta & concinnata: nunc recognita, multum aucta et in publicam lucem emissa*. København